ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 24.5.2023
COM(2023) 613 final

Σύσταση για

ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

σχετικά με το εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων 2023 της Κύπρου και τη διατύπωση γνώμης του Συμβουλίου σχετικά με το πρόγραμμα σταθερότητας 2023 της Κύπρου

{SWD(2023) 613 final}

Σύσταση για

ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

σχετικά με το εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων 2023 της Κύπρου και τη διατύπωση γνώμης του Συμβουλίου σχετικά με το πρόγραμμα σταθερότητας 2023 της Κύπρου

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 121 παράγραφος 2 και το άρθρο 148 παράγραφος 4,

Έχοντας υπόψη τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1466/97 του Συμβουλίου, της 7ης Ιουλίου 1997, για την ενίσχυση της εποπτείας της δημοσιονομικής κατάστασης και την εποπτεία και τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών[1], και ιδίως το άρθρο 5 παράγραφος 2,

Έχοντας υπόψη τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1176/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Νοεμβρίου 2011, σχετικά με την πρόληψη και τη διόρθωση των υπερβολικών μακροοικονομικών ανισορροπιών[2], και ιδίως το άρθρο 6 παράγραφος 1,

Έχοντας υπόψη τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής,

Έχοντας υπόψη τα ψηφίσματα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου,

Έχοντας υπόψη τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της επιτροπής απασχόλησης,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Οικονομικής και Δημοσιονομικής Επιτροπής,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Επιτροπής Κοινωνικής Προστασίας,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Επιτροπής Οικονομικής Πολιτικής,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

(1) Ο κανονισμός (ΕΕ) 2021/241 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου[3], με τον οποίο θεσπίστηκε ο μηχανισμός ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, άρχισε να ισχύει στις 19 Φεβρουαρίου 2021. Ο μηχανισμός ανάκαμψης και ανθεκτικότητας παρέχει χρηματοδοτική στήριξη στα κράτη μέλη για την υλοποίηση μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων, η οποία συνεπάγεται δημοσιονομική ώθηση χρηματοδοτούμενη από την ΕΕ. Σύμφωνα με τις προτεραιότητες του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, συμβάλλει στην οικονομική και κοινωνική ανάκαμψη και στην υλοποίηση βιώσιμων μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων, ιδίως για να προωθήσει την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση και να καταστήσει τις οικονομίες των κρατών μελών πιο ανθεκτικές. Συμβάλλει επίσης στην ενίσχυση των δημόσιων οικονομικών και στην τόνωση της ανάπτυξης και της δημιουργίας θέσεων εργασίας μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, στη βελτίωση της εδαφικής συνοχής εντός της ΕΕ και στη στήριξη της συνεχιζόμενης εφαρμογής του

[1] ΕΕ L 209 της 2.8.1997, σ. 1.

[2] ΕΕ L 306 της 23.11.2011, σ. 25.

[3] Κανονισμός (ΕΕ) 2021/241 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Φεβρουαρίου 2021, για τη θέσπιση του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (ΕΕ L 57 της 18.2.2021, σ. 17).

ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων. Η μέγιστη χρηματοδοτική συνεισφορά ανά κράτος μέλος στο πλαίσιο του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας επικαιροποιήθηκε στις 30 Ιουνίου 2022, σύμφωνα με το άρθρο 11 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241.

(2) Στις 22 Νοεμβρίου 2022, η Επιτροπή ενέκρινε την ετήσια έρευνα για τη βιώσιμη ανάπτυξη 2023[4], η οποία σηματοδότησε την έναρξη του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου 2023 για τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών. Στις 23 Μαρτίου 2023, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ενέκρινε τις προτεραιότητες της έρευνας με βάση τις τέσσερις παραμέτρους της ανταγωνιστικής βιωσιμότητας. Στις 22 Νοεμβρίου 2022, βάσει του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1176/2011, η Επιτροπή ενέκρινε επίσης την έκθεση του μηχανισμού επαγρύπνησης 2023, στην οποία η Κύπρος συγκαταλέγεται μεταξύ των κρατών μελών που μπορεί να αντιμετωπίζουν ή ενδέχεται να αντιμετωπίσουν ανισορροπίες και για τα οποία απαιτείται εμπεριστατωμένη επισκόπηση. Την ίδια ημερομηνία, η Επιτροπή ενέκρινε επίσης γνώμη σχετικά με το σχέδιο δημοσιονομικού προγράμματος του 2023 της Κύπρου. Η Επιτροπή ενέκρινε επίσης σύσταση για σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ, η οποία εκδόθηκε από το Συμβούλιο στις 16 Μαΐου 2023, καθώς και την πρόταση σχετικά με την κοινή έκθεση για την απασχόληση 2023 όπου αναλύεται η εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση και των αρχών του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων, η οποία εγκρίθηκε από το Συμβούλιο στις 13 Μαρτίου 2023.

(3) Μολονότι οι οικονομίες της ΕΕ επιδεικνύουν αξιοσημείωτη ανθεκτικότητα, το γεωπολιτικό πλαίσιο εξακολουθεί να έχει αρνητικές επιπτώσεις. Ενόσω η ΕΕ παραμένει σταθερά στο πλευρό της Ουκρανίας, το θεματολόγιο οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής της ΕΕ επικεντρώνεται στη μείωση των αρνητικών επιπτώσεων των ενεργειακών κλυδωνισμών τόσο στα ευάλωτα νοικοκυριά όσο και στις επιχειρήσεις βραχυπρόθεσμα, καθώς και στη συνέχιση των προσπαθειών για την επίτευξη της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης, τη στήριξη της βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης, τη διασφάλιση της μακροοικονομικής σταθερότητας και την αύξηση της ανθεκτικότητας μεσοπρόθεσμα. Επικεντρώνεται επίσης σε μεγάλο βαθμό στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας και της παραγωγικότητας της ΕΕ.

(4) Την 1η Φεβρουαρίου 2023, η Επιτροπή εξέδωσε ανακοίνωση με τίτλο «Βιομηχανικό σχέδιο της Πράσινης Συμφωνίας για την εποχή των μηδενικών καθαρών εκπομπών»[5] με σκοπό την τόνωση της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας των μηδενικών καθαρών εκπομπών της ΕΕ και τη στήριξη της ταχείας μετάβασης στην κλιματική ουδετερότητα. Το σχέδιο συμπληρώνει τις συνεχιζόμενες προσπάθειες στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας και του REPowerEU. Στόχος του είναι να παράσχει ένα πιο υποστηρικτικό περιβάλλον για την κλιμάκωση της ενωσιακής παραγωγικής ικανότητας όσον αφορά τις τεχνολογίες και τα προϊόντα μηδενικών καθαρών εκπομπών που απαιτούνται για την επίτευξη των φιλόδοξων στόχων της ΕΕ για το κλίμα, καθώς και για τη διασφάλιση της πρόσβασης σε σχετικές κρίσιμες πρώτες ύλες, μεταξύ άλλων με τη διαφοροποίηση της προμήθειας, την κατάλληλη αξιοποίηση των γεωλογικών πόρων στα κράτη μέλη και τη μεγιστοποίηση της ανακύκλωσης των πρώτων υλών. Το σχέδιο βασίζεται σε τέσσερις πυλώνες: προβλέψιμο και απλουστευμένο ρυθμιστικό περιβάλλον, επιτάχυνση της πρόσβασης σε χρηματοδότηση, βελτίωση των δεξιοτήτων και ανοικτό εμπόριο για ανθεκτικές

[4] COM(2022) 780 final.
[5] COM(2023) 62 final.

αλυσίδες εφοδιασμού. Στις 16 Μαρτίου 2023, η Επιτροπή εξέδωσε επίσης ανακοίνωση με τίτλο *Μακροπρόθεσμη ανταγωνιστικότητα της ΕΕ: προοπτικές μετά το 2030*[6], διαρθρωμένη με βάση εννέα αλληλοενισχυόμενους κινητήριους μοχλούς, με στόχο να καταβληθούν προσπάθειες για ένα κανονιστικό πλαίσιο που θα ενισχύει την ανάπτυξη. Η ανακοίνωση καθορίζει προτεραιότητες πολιτικής που αποσκοπούν στην ενεργό εξασφάλιση διαρθρωτικών βελτιώσεων, καλά εστιασμένων επενδύσεων και κανονιστικών μέτρων για τη μακροπρόθεσμη ανταγωνιστικότητα της ΕΕ και των κρατών μελών της. Οι παρακάτω συστάσεις συμβάλλουν στην υλοποίηση αυτών των προτεραιοτήτων.

(5) Το 2023 το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο για τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών εξακολουθεί να εξελίσσεται σύμφωνα με την εφαρμογή του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας. Η πλήρης εφαρμογή των σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας εξακολουθεί να είναι απαραίτητη για την υλοποίηση των προτεραιοτήτων πολιτικής στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, δεδομένου ότι τα σχέδια αφορούν το σύνολο ή σημαντικό υποσύνολο των σχετικών ειδικών ανά χώρα συστάσεων που εκδόθηκαν τα προηγούμενα έτη. Οι ειδικές ανά χώρα συστάσεις των ετών 2019, 2020 και 2022 παραμένουν εξίσου συναφείς και για τα σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας που αναθεωρούνται, επικαιροποιούνται ή τροποποιούνται σύμφωνα με τα άρθρα 14, 18 και 21 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241.

(6) Ο κανονισμός REPowerEU[7], που εκδόθηκε στις 27 Φεβρουαρίου 2023, αποσκοπεί στην ταχεία σταδιακή κατάργηση της εξάρτησης της ΕΕ από τις ρωσικές εισαγωγές ορυκτών καυσίμων. Θα συμβάλει στην ενεργειακή ασφάλεια και στη διαφοροποίηση του ενεργειακού εφοδιασμού της ΕΕ, ενώ παράλληλα θα αυξήσει την αξιοποίηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, τις ικανότητες αποθήκευσης ενέργειας και την ενεργειακή απόδοση. Ο κανονισμός επιτρέπει στα κράτη μέλη να προσθέσουν νέο κεφάλαιο για το REPowerEU στα εθνικά τους σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, με στόχο τη χρηματοδότηση καίριων μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων που θα συμβάλουν στην επίτευξη των στόχων του REPowerEU. Θα συμβάλουν επίσης στην τόνωση της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας των μηδενικών καθαρών εκπομπών της ΕΕ, όπως περιγράφεται στο βιομηχανικό σχέδιο της Πράσινης Συμφωνίας για την εποχή των μηδενικών καθαρών εκπομπών, καθώς και στην υλοποίηση των ειδικών ανά χώρα συστάσεων σχετικά με την ενέργεια οι οποίες εκδόθηκαν για τα κράτη μέλη το 2022 και, κατά περίπτωση, το 2023. Με τον κανονισμό REPowerEU θεσπίζεται νέα κατηγορία μη επιστρεπτέας χρηματοδοτικής στήριξης, η οποία διατίθεται στα κράτη μέλη για τη χρηματοδότηση νέων μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων σχετικά με την ενέργεια στο πλαίσιο των σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητάς τους.

(7) Στις 8 Μαρτίου 2023, η Επιτροπή εξέδωσε ανακοίνωση με την οποία παρέχει κατευθύνσεις δημοσιονομικής πολιτικής για το 2024. Αποσκοπεί στη στήριξη της προετοιμασίας των προγραμμάτων σταθερότητας και σύγκλισης των κρατών μελών και, ως εκ τούτου, στην ενίσχυση του συντονισμού των πολιτικών[8]. Η Επιτροπή υπενθύμισε ότι η γενική ρήτρα διαφυγής του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης

---

6 COM(2023) 168 final.

7 Κανονισμός (ΕΕ) 2023/435 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Φεβρουαρίου 2023, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241 όσον αφορά τα κεφάλαια για το REPowerEU στα σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, (ΕΕ) 2021/1060 και (ΕΕ) 2021/1755 και της οδηγίας 2003/87/ΕΚ (ΕΕ L 63 της 28.2.2023, σ. 1).

8 COM(2023) 141 final.

θα απενεργοποιηθεί στα τέλη του 2023. Ζήτησε την ανάληψη δημοσιονομικών πολιτικών κατά την περίοδο 2023-2024 οι οποίες θα διασφαλίσουν τη μεσοπρόθεσμη βιωσιμότητα του χρέους και θα αυξήσουν τη δυνητική ανάπτυξη με βιώσιμο τρόπο. Τα κράτη μέλη κλήθηκαν να προσδιορίσουν στα οικεία προγράμματα σταθερότητας και σύγκλισης 2023 τον τρόπο με τον οποίο τα δημοσιονομικά τους σχέδια θα διασφαλίσουν την τήρηση της τιμής αναφοράς του 3 % του ΑΕΠ για το έλλειμμα, καθώς και την εύλογη και συνεχή μείωση του χρέους, ή τη διατήρηση του χρέους σε συνετά επίπεδα, μεσοπρόθεσμα. Η Επιτροπή κάλεσε τα κράτη μέλη να καταργήσουν σταδιακά τα εθνικά δημοσιονομικά μέτρα που θέσπισαν για την προστασία των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων από τους κλυδωνισμούς των τιμών της ενέργειας, αρχίζοντας από τα λιγότερο στοχευμένα. Επισήμανε ότι, εάν τα μέτρα στήριξης χρειαστεί να παραταθούν λόγω νέων πιέσεων στις τιμές της ενέργειας, τα κράτη μέλη θα πρέπει να στοχοθετήσουν τα μέτρα τους πολύ καλύτερα απ' ό,τι στο παρελθόν προς όφελος των ευάλωτων νοικοκυριών και επιχειρήσεων. Η Επιτροπή πρότεινε οι δημοσιονομικές συστάσεις να ποσοτικοποιηθούν, να διαφοροποιηθούν και να διατυπωθούν με βάση τις καθαρές πρωτογενείς δαπάνες, όπως προτείνεται στην ανακοίνωσή της σχετικά με τις κατευθύνσεις για τη μεταρρύθμιση του πλαισίου οικονομικής διακυβέρνησης της ΕΕ[9]. Συνέστησε σε όλα τα κράτη μέλη να συνεχίσουν να προστατεύουν τις εθνικά χρηματοδοτούμενες επενδύσεις και να διασφαλίσουν την αποτελεσματική χρήση των κονδυλίων του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και άλλων ταμείων της ΕΕ, ιδίως υπό το πρίσμα της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης και των στόχων ανθεκτικότητας. Η Επιτροπή επισήμανε ότι θα προτείνει στο Συμβούλιο να κινήσει διαδικασίες υπερβολικού ελλείμματος στη βάση του ελλείμματος την άνοιξη του 2024, βάσει των απολογιστικών στοιχείων του 2023, σύμφωνα με τις ισχύουσες νομικές διατάξεις.

(8) Στις 26 Απριλίου 2023, η Επιτροπή υπέβαλε νομοθετικές προτάσεις για την υλοποίηση συνολικής μεταρρύθμισης των κανόνων οικονομικής διακυβέρνησης της ΕΕ. Κεντρικός στόχος των προτάσεων είναι η ενίσχυση της βιωσιμότητας του δημόσιου χρέους και η προώθηση της βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης σε όλα τα κράτη μέλη μέσω μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων. Σκοπός των προτάσεων είναι να παράσχουν στα κράτη μέλη τη δυνατότητα μεγαλύτερου ελέγχου στην κατάρτιση των μεσοπρόθεσμων σχεδίων τους, προβλέποντας παράλληλα ένα αυστηρότερο καθεστώς επιβολής για να διασφαλίσουν ότι τα κράτη μέλη εκπληρώνουν τις δεσμεύσεις που αναλαμβάνουν στο πλαίσιο των μεσοπρόθεσμων δημοσιονομικών-διαρθρωτικών σχεδίων τους. Στόχος είναι να ολοκληρωθεί το νομοθετικό έργο το 2023.

(9) Στις 17 Μαΐου 2021, η Κύπρος υπέβαλε στην Επιτροπή το εθνικό σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, σύμφωνα με το άρθρο 18 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241. Δυνάμει του άρθρου 19 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241, η Επιτροπή αξιολόγησε τη συνάφεια, την αποτελεσματικότητα, την αποδοτικότητα και τη συνοχή του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές αξιολόγησης του παραρτήματος V του εν λόγω κανονισμού. Στις 28 Ιουλίου 2021, το Συμβούλιο εξέδωσε την απόφασή του για την έγκριση της αξιολόγησης του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Κύπρου[10]. Η αποδέσμευση των δόσεων εξαρτάται από απόφαση της Επιτροπής, η οποία λαμβάνεται σύμφωνα με το άρθρο 24

9 COM(2022) 583 final.

10 Εκτελεστική απόφαση του Συμβουλίου, της 28ης Ιουλίου 2021, για την έγκριση της αξιολόγησης του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Κύπρου (ST 10686/2021· ST 10686/2021 ADD 1).

παράγραφος 5 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241, ότι η Κύπρος έχει εκπληρώσει ικανοποιητικά τα σχετικά ορόσημα και τους στόχους που έχουν καθοριστεί στην εκτελεστική απόφαση του Συμβουλίου. Η ικανοποιητική εκπλήρωση προϋποθέτει ότι η επίτευξη των προηγούμενων οροσήμων και στόχων δεν έχει αναιρεθεί.

(10) Στις 9 Μαΐου 2023, η Κύπρος υπέβαλε το οικείο εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων 2023 και στις 2 Μαΐου 2023 το οικείο πρόγραμμα σταθερότητας 2023, σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1466/97. Τα δύο προγράμματα αξιολογήθηκαν από κοινού για να ληφθεί υπόψη η διασύνδεσή τους. Σύμφωνα με το άρθρο 27 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241, το εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων 2023 αποτυπώνει επίσης την εξαμηνιαία έκθεση της Κύπρου σχετικά με την πρόοδο που έχει σημειωθεί όσον αφορά την επίτευξη του οικείου σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας.

(11) Στις 24 Μαΐου 2023, η Επιτροπή δημοσίευσε την έκθεση χώρας 2023 για την Κύπρο[11]. Αξιολόγησε την πρόοδο της Κύπρου όσον αφορά την εφαρμογή των σχετικών ειδικών ανά χώρα συστάσεων που εκδόθηκαν από το Συμβούλιο μεταξύ 2019 και 2022 και προέβη σε απολογισμό της εφαρμογής του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Κύπρου. Με βάση την ανάλυση αυτή, η έκθεση χώρας εντόπισε κενά σε σχέση με τις προκλήσεις που δεν περιλαμβάνονται, ή περιλαμβάνονται μόνο εν μέρει, στο σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, καθώς και τις νέες και αναδυόμενες προκλήσεις. Αξιολόγησε επίσης την πρόοδο της Κύπρου όσον αφορά την υλοποίηση του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων και την επίτευξη των πρωταρχικών στόχων της ΕΕ για την απασχόληση, τις δεξιότητες και τη μείωση της φτώχειας, καθώς και την πρόοδο όσον αφορά την επίτευξη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών.

(12) Η Επιτροπή διενήργησε βάσει του άρθρου 5 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1176/2011 εμπεριστατωμένη επισκόπηση για την Κύπρο και δημοσίευσε τα αποτελέσματά της στις 24 Μαΐου 2023[12]. Κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η Κύπρος αντιμετωπίζει μακροοικονομικές ανισορροπίες. Ειδικότερα, οι ευπάθειες που σχετίζονται με το ιδιωτικό, το δημόσιο και το εξωτερικό χρέος έχουν μειωθεί σε γενικές γραμμές, αλλά εξακολουθούν να αποτελούν πηγή ανησυχίας. Συγκεκριμένα, τα υψηλά χρέη, συμπεριλαμβανομένων των μη εξυπηρετούμενων δανείων, έχουν μειωθεί σημαντικά και αναμένεται να συνεχίσουν να μειώνονται, αλλά τα ελλείμματα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών εξακολουθούν να αποτελούν πρόβλημα. Το ιδιωτικό χρέος μειώνεται από το 2015, με εξαίρεση το 2020 εν μέσω της κρίσης της COVID-19, και αναμένεται να συνεχίσει να μειώνεται το τρέχον και το επόμενο έτος, υποστηριζόμενο από την αύξηση του ονομαστικού ΑΕΠ. Ωστόσο, τα υψηλότερα επιτόκια ενδέχεται να ασκήσουν πίεση στην εξυπηρέτηση του χρέους, καθώς τα δάνεια με κυμαινόμενο επιτόκιο είναι τα συνηθέστερα. Τα αποθέματα ιδιωτικού και εξωτερικού χρέους επηρεάζονται από την παρουσία οντοτήτων ειδικού σκοπού στην Κύπρο, οι οποίες αυξάνουν τα επίπεδα αλλά ενέχουν περιορισμένους κινδύνους για την οικονομία. Τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια που διακρατούνται από τράπεζες μειώθηκαν πολύ σημαντικά τα τελευταία χρόνια χάρη στις πωλήσεις, τις διαγραφές, τις αποπληρωμές σε μετρητά και τη ρύθμιση μη εξυπηρετούμενων δανείων και τις συμφωνίες ανταλλαγής χρέους με περιουσιακά στοιχεία. Το δημόσιο χρέος μειώνεται σταθερά· υποχώρησε κάτω από τα προ πανδημίας επίπεδα και αναμένεται να μειωθεί περαιτέρω το 2023 και το 2024. Παρά την ανάκαμψη του τουρισμού, το υψηλό έλλειμμα του

[11] SWD(2023) 613 final.

[12] SWD(2023) 635 final.

ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών διευρύνθηκε το 2022, αντικατοπτρίζοντας την ισχυρή εγχώρια ζήτηση καθώς και τις υψηλές τιμές της ενέργειας· αναμένεται να μειωθεί σε κάποιον βαθμό το τρέχον και το επόμενο έτος, αλλά θα παραμείνει υψηλό. Η απόκριση σε επίπεδο πολιτικής ήταν ευνοϊκή. Διάφορα μέτρα που περιλαμβάνονται στο ΣΑΑ αναμένεται να συμβάλουν στη διαφοροποίηση της οικονομίας, να στηρίξουν την αύξηση των εξαγωγών και να μετριάσουν την υπερβολική εξάρτηση από τις εισαγωγές πετρελαίου. Στο πλαίσιο του ΣΑΑ, στα μέσα του 2022 εγκρίθηκε δέσμη τροποποιητικών νόμων σχετικά με τις εταιρείες εξαγοράς πιστώσεων και τους διαχειριστές πιστώσεων, με σκοπό τη βελτίωση του εργασιακού τους περιβάλλοντος και τη στήριξη της μείωσης των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Μετά από αρκετές παρατάσεις, η αναστολή των εκποιήσεων έληξε τον Φεβρουάριο: ένα αποτελεσματικό πλαίσιο εκποιήσεων είναι καίριας σημασίας για την ενθάρρυνση των δανειοληπτών να συμμετέχουν στην αναδιάρθρωση των δανείων, για την περαιτέρω μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων στην οικονομία, για τη συμβολή στη μείωση του ιδιωτικού χρέους και την ενίσχυση της πειθαρχίας στις πληρωμές.

(13) Με βάση στοιχεία επικυρωμένα από την Eurostat[13], το ισοζύγιο γενικής κυβέρνησης της Κύπρου βελτιώθηκε από έλλειμμα 2,0 % του ΑΕΠ το 2021 σε πλεόνασμα 2,1 % το 2022, ενώ το χρέος της γενικής κυβέρνησης μειώθηκε από 101,2 % του ΑΕΠ στο τέλος του 2021 σε 86,5 % στο τέλος του 2022.

(14) Το ισοζύγιο της γενικής κυβέρνησης επηρεάστηκε από τα μέτρα δημοσιονομικής πολιτικής που θεσπίστηκαν για τον μετριασμό των οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεων της αύξησης των τιμών της ενέργειας. Το 2022, τέτοιου είδους μέτρα μείωσης των εσόδων περιλάμβαναν μείωση του ειδικού φόρου κατανάλωσης στα καύσιμα (βενζίνη και ντίζελ κατά 7 λεπτά ανά λίτρο και καύσιμα θέρμανσης κατά 5,37 λεπτά ανά λίτρο) για όλους τους καταναλωτές, καθώς και μείωση του συντελεστή ΦΠΑ για την κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας των νοικοκυριών, από 19 % σε 9 % (με περαιτέρω μείωση στο 5 % για τα ευάλωτα νοικοκυριά)· από την άλλη πλευρά, τα σχετικά μέτρα αύξησης των δαπανών περιλάμβαναν επιδότηση της αύξησης των τιμολογίων ηλεκτρικής ενέργειας, η οποία κάλυπτε το 50 % έως 100 % της αύξησης. Για την εφαρμογή του τελευταίου μέτρου, η κυβέρνηση καταβάλλει πληρωμές στην Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου, η οποία είναι πλήρως κρατική οντότητα. Η Επιτροπή εκτιμά το καθαρό δημοσιονομικό κόστος όλων αυτών των μέτρων σε 0,7 % του ΑΕΠ το 2022. Το ισοζύγιο γενικής κυβέρνησης επηρεάστηκε επίσης από το δημοσιονομικό κόστος της προσωρινής προστασίας των εκτοπισθέντων ατόμων από την Ουκρανία, το οποίο εκτιμάται σε 0,1 % του ΑΕΠ το 2022. Ταυτόχρονα, το εκτιμώμενο κόστος των προσωρινών μέτρων έκτακτης ανάγκης λόγω COVID-19 μειώθηκε σε 0,3 % του ΑΕΠ το 2022, από 2,9 % το 2021.

(15) Στις 18 Ιουνίου 2021, το Συμβούλιο συνέστησε στην Κύπρο[14] να διατηρήσει το 2022 υποστηρικτικό δημοσιονομικό προσανατολισμό, μεταξύ άλλων χάρη στην ώθηση που παρέχει ο μηχανισμός ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, και να διατηρήσει τις εθνικά χρηματοδοτούμενες επενδύσεις.

---

13 Eurostat - Δείκτες ευρώ, 47/2023, 21.4.2023

14 Σύσταση του Συμβουλίου, της 18ης Ιουνίου 2021, για τη διατύπωση γνώμης του Συμβουλίου σχετικά με το πρόγραμμα σταθερότητας 2021 της Κύπρου (ΕΕ C 304 της 29.7.2021, σ. 58).

(16) Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Επιτροπής, ο δημοσιονομικός προσανατολισμός[15] το 2022 ήταν ουδέτερος, όπως άρμοζε σε ένα περιβάλλον υψηλού πληθωρισμού. Ακολουθώντας τη σύσταση του Συμβουλίου, η Κύπρος συνέχισε να στηρίζει την ανάκαμψη με επενδύσεις χρηματοδοτούμενες από τον μηχανισμό ανάκαμψης και ανθεκτικότητας. Οι δαπάνες που χρηματοδοτήθηκαν από επιχορηγήσεις του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και από άλλα ταμεία της ΕΕ ανήλθαν στο 1,4 % του ΑΕΠ το 2022 (1,6 % του ΑΕΠ το 2021). Η μείωση των δαπανών που χρηματοδοτήθηκαν από επιχορηγήσεις του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και από άλλα ταμεία της ΕΕ το 2022 οφειλόταν στην αρχική φάση της νέας περιόδου προγραμματισμού άλλων ταμείων της ΕΕ. Οι εθνικά χρηματοδοτούμενες επενδύσεις είχαν συσταλτική συμβολή ύψους 0,1 εκατοστιαίων μονάδων στον δημοσιονομικό προσανατολισμό[16]. Ως εκ τούτου, η Κύπρος δεν διατήρησε τις εθνικά χρηματοδοτούμενες επενδύσεις, κάτι που δεν συνάδει με τη σύσταση του Συμβουλίου. Ταυτόχρονα, η αύξηση των εθνικά χρηματοδοτούμενων πρωτογενών τρεχουσών δαπανών (εκτός των νέων μέτρων στο σκέλος των εσόδων) είχε ουδέτερη συμβολή στον δημοσιονομικό προσανατολισμό. Επομένως, η Κύπρος διατήρησε επαρκώς υπό έλεγχο την αύξηση των εθνικά χρηματοδοτούμενων τρεχουσών δαπανών.

(17) Το μακροοικονομικό σενάριο στο οποίο στηρίζονται οι δημοσιονομικές προβολές στο πρόγραμμα σταθερότητας 2023 είναι αισιόδοξο το 2023 και ρεαλιστικό στη συνέχεια. Η κυβέρνηση προβλέπει αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ κατά 2,8 % το 2023 και κατά 3,0 % το 2024. Συγκριτικά, στις εαρινές προβλέψεις 2023 της Επιτροπής η αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ είναι χαμηλότερη, σε επίπεδο 2,3 % το 2023 και 2,7 % το 2024, κυρίως λόγω της χαμηλότερης συμβολής της εγχώριας ζήτησης στην ανάπτυξη.

(18) Στο πρόγραμμα σταθερότητας 2023, η κυβέρνηση αναμένει ότι το πλεόνασμα της γενικής κυβέρνησης θα μειωθεί οριακά από 2,1 % το 2022 σε 2,0 % του ΑΕΠ το 2023. Σύμφωνα με το πρόγραμμα σταθερότητας, ο δείκτης χρέους της γενικής κυβέρνησης ως προς το ΑΕΠ αναμένεται να υποχωρήσει από το 86,5 % του ΑΕΠ στο τέλος του 2022 στο 81,1 % του ΑΕΠ στο τέλος του 2023. Στις εαρινές προβλέψεις 2023 της Επιτροπής το δημόσιο έλλειμμα υπολογίζεται στο 1,8 % του ΑΕΠ για το 2023. Αυτό συνάδει με το πλεόνασμα που προβλέπεται στο πρόγραμμα σταθερότητας. Στις εαρινές προβλέψεις 2023 της Επιτροπής εκτιμάται ότι ο δείκτης χρέους της γενικής κυβέρνησης ως προς το ΑΕΠ θα κυμανθεί σε παρόμοια επίπεδα και ότι θα ανέλθει σε 80,4 % στο τέλος του 2023.

(19) Το ισοζύγιο της κυβέρνησης το 2023 αναμένεται να εξακολουθήσει να επηρεάζεται από τα δημοσιονομικά μέτρα που θεσπίστηκαν για τον μετριασμό των οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεων της αύξησης των τιμών της ενέργειας. Πρόκειται για μέτρα που παρατάθηκαν από το 2022 (συγκεκριμένα: μείωση του ειδικού φόρου κατανάλωσης στα καύσιμα για όλους τους καταναλωτές και επιδότηση της αύξησης

---

15 Για τη μέτρηση του δημοσιονομικού προσανατολισμού χρησιμοποιείται η μεταβολή των πρωτογενών δαπανών (εκτός των μέτρων διακριτικής ευχέρειας στο σκέλος των εσόδων), εξαιρουμένων των προσωρινών μέτρων έκτακτης ανάγκης που συνδέονται με την κρίση της Covid-19, αλλά συμπεριλαμβανομένων των δαπανών που χρηματοδοτούνται από μη επιστρεπτέα στήριξη (επιχορηγήσεις) του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και από άλλα ταμεία της ΕΕ, σε σχέση με τη μεσοπρόθεσμη δυνητική ανάπτυξη. Για περισσότερες λεπτομέρειες, βλ. πλαίσιο 1 στους δημοσιονομικούς στατιστικούς πίνακες.

16 Άλλες εθνικά χρηματοδοτούμενες κεφαλαιουχικές δαπάνες είχαν επεκτατική συμβολή ύψους 0,2 εκατοστιαίων μονάδων του ΑΕΠ.

των τιμολογίων ηλεκτρικής ενέργειας). Το καθαρό δημοσιονομικό κόστος των μέτρων στήριξης εκτιμάται στις εαρινές προβλέψεις 2023 της Επιτροπής ότι θα ανέλθει σε 0,4 % του ΑΕΠ το 2023[17]. Τα περισσότερα μέτρα το 2023 δεν φαίνεται να στοχεύουν στα πλέον ευάλωτα νοικοκυριά ή επιχειρήσεις και πολλά από αυτά δεν διατηρούν πλήρως το μήνυμα των τιμών για μείωση της ζήτησης ενέργειας και αύξηση της ενεργειακής απόδοσης. Ως εκ τούτου, το ύψος των στοχευμένων μέτρων στήριξης, το οποίο πρέπει να ληφθεί υπόψη στην αξιολόγηση της συμμόρφωσης με τη σύσταση για το 2023, εκτιμάται στις εαρινές προβλέψεις 2023 της Επιτροπής σε 0,0 % του ΑΕΠ το 2023 (έναντι 0,1 % του ΑΕΠ το 2022).

(20) Στις 12 Ιουλίου 2022, το Συμβούλιο συνέστησε[18] στην Κύπρο να λάβει μέτρα προκειμένου να διασφαλίσει το 2023 ότι η αύξηση των εθνικά χρηματοδοτούμενων τρεχουσών δαπανών συνάδει με έναν συνολικά ουδέτερο προσανατολισμό πολιτικής[19], λαμβάνοντας υπόψη τη συνεχιζόμενη προσωρινή και στοχευμένη στήριξη προς τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις που είναι περισσότερο ευάλωτες στις αυξήσεις των τιμών της ενέργειας και προς τα άτομα που εγκαταλείπουν την Ουκρανία. Η Κύπρος θα πρέπει να βρίσκεται σε ετοιμότητα για να προσαρμόζει τις τρέχουσες δαπάνες στην εξελισσόμενη κατάσταση. Το Συμβούλιο συνέστησε επίσης στην Κύπρο να επεκτείνει τις δημόσιες επενδύσεις για την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση και την ενεργειακή ασφάλεια, μεταξύ άλλων κάνοντας χρήση του ΜΑΑ, του RePowerEU και άλλων ταμείων της ΕΕ.

(21) Το 2023, σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις 2023 της Επιτροπής, ο δημοσιονομικός προσανατολισμός θα είναι σε γενικές γραμμές ουδέτερος (-0,1 % του ΑΕΠ). Προηγήθηκε ουδέτερος δημοσιονομικός προσανατολισμός το 2022 (0,0 % του ΑΕΠ). Η αύξηση των εθνικά χρηματοδοτούμενων πρωτογενών τρεχουσών δαπανών (εκτός των νέων μέτρων διακριτικής ευχέρειας στο σκέλος των εσόδων) προβλέπεται να έχει ουδέτερη συμβολή ύψους 0,0 % του ΑΕΠ στον δημοσιονομικό προσανατολισμό το 2023. Σε αυτήν περιλαμβάνεται το μειωμένο κόστος των στοχευμένων μέτρων στήριξης για τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις που είναι πιο ευάλωτα στις αυξήσεις των τιμών της ενέργειας κατά 0,1 % του ΑΕΠ. Αθροιστικά, η προβλεπόμενη αύξηση των εθνικά χρηματοδοτούμενων πρωτογενών τρεχουσών δαπανών συνάδει με τη σύσταση του Συμβουλίου. Οι δαπάνες που χρηματοδοτούνται από επιχορηγήσεις του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και άλλα ταμεία της ΕΕ προβλέπεται να ανέλθουν στο 0,8 % του ΑΕΠ το 2023, ενώ η συμβολή των εθνικά χρηματοδοτούμενων επενδύσεων στον δημοσιονομικό προσανατολισμό προβλέπεται να είναι επεκτατική, ύψους 0,8 εκατοστιαίας μονάδας[20]. Επομένως, η Κύπρος σχεδιάζει να χρηματοδοτήσει πρόσθετες επενδύσεις μέσω του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και άλλων ταμείων της ΕΕ, ενώ προβλέπεται να διατηρήσει και

---

17 Το ποσοστό αυτό αντιπροσωπεύει το επίπεδο του ετήσιου δημοσιονομικού κόστους των εν λόγω μέτρων, συμπεριλαμβανομένων των τρεχόντων εσόδων και δαπανών, καθώς και —κατά περίπτωση— των μέτρων σε επίπεδο κεφαλαιουχικών δαπανών.

18 Σύσταση του Συμβουλίου, της 12ης Ιουλίου 2022, σχετικά με το εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων 2022 της Κύπρου και τη διατύπωση γνώμης του Συμβουλίου σχετικά με το πρόγραμμα σταθερότητας 2022 της Κύπρου, ΕΕ C 334 της 1.9.2022, σ. 104.

19 Με βάση τις εαρινές προβλέψεις 2023 της Επιτροπής, η μεσοπρόθεσμη (10ετής μέση) αύξηση του δυνητικού προϊόντος της Κύπρου, που χρησιμοποιείται για τη μέτρηση του δημοσιονομικού προσανατολισμού, εκτιμάται σε 8,2 % σε ονομαστικούς όρους.

20 Άλλες εθνικά χρηματοδοτούμενες κεφαλαιουχικές δαπάνες προβλέπεται να έχουν ουδέτερη συμβολή ύψους 0,0 εκατοστιαίων μονάδων του ΑΕΠ.

τις εθνικά χρηματοδοτούμενες επενδύσεις. Σχεδιάζει να χρηματοδοτήσει δημόσιες επενδύσεις για την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση και για την ενεργειακή ασφάλεια, όπως ένα σύστημα διαχείρισης της αγοράς για την κυπριακή αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, την κατασκευή νέων ενεργειακά αποδοτικών κτιρίων, συμπεριλαμβανομένου ενός νέου ψυχιατρικού νοσοκομείου, την αναβάθμιση της ενεργειακής απόδοσης των σχολείων και την ενίσχυση της ασφάλειας των υδάτων για τις περιφέρειες της Λευκωσίας και της Λάρνακας μέσω της κατασκευής ταμιευτήρα, οι οποίες χρηματοδοτούνται εν μέρει από τον μηχανισμό ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και άλλα ταμεία της ΕΕ.

(22) Σύμφωνα με το πρόγραμμα σταθερότητας, το πλεόνασμα γενικής κυβέρνησης αναμένεται να αυξηθεί σε 2,3 % του ΑΕΠ το 2024. Η αύξηση το 2024 αντικατοπτρίζει κυρίως την αύξηση των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης από την 1η Ιανουαρίου 2024. Το πρόγραμμα προβλέπει ότι ο δείκτης χρέους της γενικής κυβέρνησης ως προς το ΑΕΠ θα μειωθεί σε 72,9 % στο τέλος του 2024. Με βάση τα μέτρα πολιτικής που ήταν γνωστά κατά την καταληκτική ημερομηνία των προβλέψεων, οι εαρινές προβλέψεις 2023 της Επιτροπής προβλέπουν δημόσιο πλεόνασμα ίσο με 2,1 % του ΑΕΠ το 2024. Αυτό συνάδει με το πλεόνασμα που προβλέπεται στο πρόγραμμα. Στις εαρινές προβλέψεις 2023 της Επιτροπής εκτιμάται ότι ο δείκτης χρέους της γενικής κυβέρνησης ως προς το ΑΕΠ θα κυμανθεί σε παρόμοια επίπεδα και ότι θα ανέλθει σε 72,5 % στο τέλος του 2024.

(23) Το πρόγραμμα σταθερότητας προβλέπει τη σταδιακή κατάργηση όλων των μέτρων στήριξης της ενέργειας το 2024. Η Επιτροπή στηρίζεται και αυτή στην υπόθεση της πλήρους κατάργησης των μέτρων στήριξης της ενέργειας το 2024. Αυτή η υπόθεση βασίζεται στην παραδοχή ότι δεν θα υπάρξουν νέες αυξήσεις των τιμών της ενέργειας.

(24) Στο πρόγραμμα, η Κύπρος σχεδιάζει να επιτύχει τον μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό στόχο —διαρθρωτικό δημοσιονομικό ισοζύγιο 0,0 % του ΑΕΠ— το 2023 και να τον διατηρήσει καθ' όλη τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου. Με βάση τις εαρινές προβλέψεις 2023 της Επιτροπής, το διαρθρωτικό ισοζύγιο προβλέπεται να ανέλθει σε +0,9 % του ΑΕΠ το 2023 και +1,3 % του ΑΕΠ το 2024, υπερβαίνοντας τον μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό στόχο. Η συνετή δημοσιονομική πολιτική το 2024 θα συμβάλει και στην ενίσχυση της εξωτερικής θέσης.

(25) Με την παραδοχή αμετάβλητων πολιτικών, οι εαρινές προβλέψεις 2023 της Επιτροπής προβλέπουν αύξηση των καθαρών εθνικά χρηματοδοτούμενων πρωτογενών δαπανών[21] στο 3,6 % το 2024.

(26) Σύμφωνα με το πρόγραμμα σταθερότητας, οι δημόσιες επενδύσεις αναμένεται να μειωθούν από 3,0 % του ΑΕΠ το 2023 σε 2,8 % του ΑΕΠ το 2024. Οι χαμηλότερες επενδύσεις αντικατοπτρίζουν σταθερό ονομαστικό επίπεδο επενδύσεων σε υψηλότερο ΑΕΠ.

(27) Το πρόγραμμα σταθερότητας περιγράφει μια μεσοπρόθεσμη δημοσιονομική πορεία έως το 2026. Σύμφωνα με το πρόγραμμα, το πλεόνασμα της γενικής κυβέρνησης αναμένεται να παραμείνει σταθερό σε 2,3 % του ΑΕΠ το 2025 και να αυξηθεί σε 2,4 % το 2026. Επομένως, το ισοζύγιο της γενικής κυβέρνησης προγραμματίζεται να συμμορφωθεί με τη σχετική τιμή αναφοράς της Συνθήκης κατά τη διάρκεια της

[21] Ως καθαρές πρωτογενείς δαπάνες ορίζονται οι εθνικά χρηματοδοτούμενες δαπάνες, εκτός των μέτρων διακριτικής ευχέρειας στο σκέλος των εσόδων και εξαιρουμένων των δαπανών για τόκους, καθώς και των δαπανών για την κυκλική ανεργία.

περιόδου που καλύπτει το πρόγραμμα. Σύμφωνα με το πρόγραμμα, ο δείκτης χρέους της γενικής κυβέρνησης ως προς το ΑΕΠ αναμένεται να υποχωρήσει από 72,9 % του ΑΕΠ στο τέλος του 2024 σε 60,1 % του ΑΕΠ έως το τέλος του 2026.

(28) Σύμφωνα με το άρθρο 19 παράγραφος 3 στοιχείο β) και το παράρτημα V κριτήριο 2.2 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241, το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας περιλαμβάνει εκτεταμένο σύνολο αλληλοενισχυόμενων μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων που πρέπει να υλοποιηθούν έως το 2026. Ωστόσο, η υλοποίηση του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Κύπρου βρίσκεται σε εξέλιξη, με κίνδυνο να υπάρξουν ορισμένες καθυστερήσεις. Η Κύπρος υπέβαλε μία αίτηση πληρωμής, η οποία αντιστοιχούσε σε 14 ορόσημα του σχεδίου και είχε ως αποτέλεσμα συνολική εκταμίευση ύψους 85 εκατ. EUR. Το κυπριακό σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας είναι σχετικά εκτενές και πολύπλοκο. Για να ελαχιστοποιηθεί ο κίνδυνος καθυστερήσεων, η ισχυρή διακυβέρνηση και η συνεχής παρακολούθηση του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας είναι απαραίτητες. Το κυπριακό σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας αναμένεται να αναθεωρηθεί ώστε να συμπεριλάβει μέτρα στο πλαίσιο του REPowerEU και να λαμβάνει υπόψη τη μειωμένη μέγιστη χρηματοδοτική συνεισφορά. Η ταχεία συμπερίληψη του νέου κεφαλαίου για το REPowerEU στο σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας θα επιτρέψει τη χρηματοδότηση πρόσθετων μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων για τη στήριξη των στρατηγικών στόχων της Κύπρου στον τομέα της ενέργειας και της πράσινης μετάβασης. Η συστηματική και αποτελεσματική συμμετοχή των τοπικών και περιφερειακών αρχών, των κοινωνικών εταίρων και άλλων σχετικών ενδιαφερόμενων μερών παραμένει σημαντική για την επιτυχή εφαρμογή του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, καθώς και άλλων οικονομικών πολιτικών και πολιτικών απασχόλησης που υπερβαίνουν το σχέδιο, και για να διασφαλιστεί η ευρεία οικειοποίηση του συνολικού θεματολογίου πολιτικής.

(29) Η Επιτροπή ενέκρινε όλα τα έγγραφα προγραμματισμού της πολιτικής συνοχής της Κύπρου το 2022. Η ταχεία υλοποίηση των προγραμμάτων της πολιτικής συνοχής συμπληρωματικά προς το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και σε συνέργεια με αυτό, συμπεριλαμβανομένου του κεφαλαίου για το REPowerEU, είναι καίριας σημασίας για την επίτευξη της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης, την αύξηση της οικονομικής και κοινωνικής ανθεκτικότητας, καθώς και την επίτευξη ισόρροπης εδαφικής ανάπτυξης στην Κύπρο.

(30) Πέρα από τις οικονομικές και κοινωνικές προκλήσεις που εξετάζονται στο σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, η Κύπρος αντιμετωπίζει ορισμένες πρόσθετες προκλήσεις που σχετίζονται με το επιχειρηματικό περιβάλλον, ιδίως όσον αφορά τη διακυβέρνηση των κρατικών επιχειρήσεων, την ανάπτυξη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, την αναβάθμιση και τον εκσυγχρονισμό του δικτύου ηλεκτρικής ενέργειας, τις ενεργειακές διασυνδέσεις, την ενεργειακή απόδοση, τις βιώσιμες μεταφορές και τις πράσινες δεξιότητες.

(31) Το σύστημα διακυβέρνησης παρουσιάζει κενά σε σχέση με τα διεθνή πρότυπα (π.χ. τις κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ για την εταιρική διακυβέρνηση των κρατικών επιχειρήσεων και την εργαλειοθήκη της Παγκόσμιας Τράπεζας για την εταιρική διακυβέρνηση των κρατικών επιχειρήσεων). Ειδικότερα, η μεγαλύτερη διαφάνεια και η υψηλότερη λογοδοσία για τις οικονομικές επιδόσεις και τους δημόσιους στόχους θα αυξήσουν την αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητα των κρατικών επιχειρήσεων. Το ίδιο ισχύει και για την εφαρμογή βέλτιστων πρακτικών, όπως μια αξιοκρατική και διαφανής διαδικασία διορισμού σε διοικητικά όργανα κρατικών επιχειρήσεων. Η μετατόπιση του ιδιοκτησιακού καθεστώτος των κρατικών επιχειρήσεων από τα αρμόδια υπουργεία πολιτικής σε έναν ειδικό κεντρικό φορέα ή

τουλάχιστον η σύσταση κεντρικής μονάδας παρακολούθησης στο Υπουργείο Οικονομικών θα ήταν ένας ακόμα τρόπος βελτίωσης της τρέχουσας κατάστασης. Η βελτίωση της διακυβέρνησης θα συμβάλει στη διασφάλιση της έγκαιρης ολοκλήρωσης βασικών έργων δημόσιων επενδύσεων από κρατικές επιχειρήσεις, τα οποία με τη σειρά τους θα διευκολύνουν την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση. Η ανάληψη δράσης για τις κρατικές επιχειρήσεις θα καταστήσει τη διακυβέρνηση στην Κύπρο πιο αποτελεσματική και την αγορά για τις τοπικές και αλλοδαπές επιχειρήσεις δικαιότερη και διαφανέστερη. Αυτό συνάδει με τους στόχους της μακροπρόθεσμης στρατηγικής για την Κύπρο και με το σχέδιο δράσης στο οποίο στηρίζεται (στο πλαίσιο του τομέα πρωτοβουλίας «Εκσυγχρονισμός των κρατικών επιχειρήσεων και δημιουργία των κατάλληλων κινήτρων για καινοτομία και αποδοτικότητα»). Οι πολιτικές που αποσκοπούν στη βελτίωση της διακυβέρνησης των κρατικών επιχειρήσεων μπορούν επίσης να συμβάλουν στην αύξηση της αποδοτικότητας του δημόσιου τομέα.

(32) Το πλήρες δυναμικό των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην Κύπρο θα μπορούσε να αξιοποιηθεί περαιτέρω, ιδίως με την πραγματοποίηση περισσότερων επενδύσεων για την αναβάθμιση και τον εκσυγχρονισμό του δικτύου ηλεκτρικής ενέργειας και με την επιλογή εγκαταστάσεων αποθήκευσης ενέργειας σε κλίμακα δικτύου. Οι συμφωνίες αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και οι συμβάσεις επί διαφοράς μπορούν να αποτελέσουν κατάλληλα οικονομικά μέσα για την επιτάχυνση της ανάπτυξης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Η Κύπρος δεν χρησιμοποιεί επί του παρόντος φυσικό αέριο, παρότι το πετρέλαιο αντιπροσωπεύει το 83,2 % του συνολικού της ενεργειακού μείγματος. Δεδομένων των μεγάλων διακυμάνσεων των τιμών της ενέργειας στις παγκόσμιες αγορές, είναι ζωτικής σημασίας για τη βιωσιμότητα της κυπριακής οικονομίας να μειωθεί η μεγάλη εξάρτησή της από το πετρέλαιο, το οποίο εισάγεται εξ ολοκλήρου. Για τη διαφοροποίηση του ενεργειακού εφοδιασμού και τη μείωση της εξάρτησης από τις εισαγωγές, θα ήταν επωφελές για την Κύπρο να αποκτήσει πρόσθετες διασυνδέσεις ηλεκτρικής ενέργειας και να επεκτείνει τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, καθώς και να πραγματοποιήσει νέες επενδύσεις σε υποδομές και δίκτυα. Επιπλέον, οι πολιτικές ενεργειακής απόδοσης θα μπορούσαν να επεκταθούν και να επιταχυνθούν ώστε να περιοριστεί η αύξηση της κατανάλωσης ενέργειας, η οποία υπερβαίνει σημαντικά τον μέσο όρο της ΕΕ. Τα μέτρα ενεργειακής απόδοσης αναμένεται επίσης να συμβάλουν στην αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας που βιώνει υψηλό ποσοστό του πληθυσμού (19,4 % το 2021), μεταξύ άλλων με τη χρήση των κονδυλίων της πολιτικής συνοχής, κατά περίπτωση. Η Κύπρος θα επωφεληθεί από τη στροφή προς βιώσιμες μεταφορές. Το νησί βασίζεται επί του παρόντος στις ιδιωτικές μεταφορές και ο τομέας των μεταφορών συνολικά ευθυνόταν για το 21 % των συνολικών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου το 2020, ενώ το μερίδιο των νέων αδειών κυκλοφορίας που αφορούν ηλεκτρικά οχήματα και ο αριθμός των σημείων φόρτισης ανά όχημα είναι τα χαμηλότερα στην ΕΕ. Χρειάζεται μεγαλύτερη φιλοδοξία όσον αφορά τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και την αύξηση της ανανεώσιμης ενέργειας και της ενεργειακής απόδοσης ώστε η Κύπρος να ευθυγραμμιστεί με τους στόχους της δέσμης μέτρων «Fit for 55».

(33) Οι ελλείψεις εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων σε τομείς και επαγγέλματα καίριας σημασίας για την πράσινη μετάβαση, στους οποίους συμπεριλαμβάνονται η κατασκευή, η ανάπτυξη και η συντήρηση τεχνολογιών μηδενικών καθαρών εκπομπών, δημιουργούν εμπόδια στη μετάβαση σε μια οικονομία μηδενικών καθαρών εκπομπών. Το 2022 αρκετά επαγγέλματα με ειδικές δεξιότητες ή γνώσεις που είναι απαραίτητες για την πράσινη μετάβαση αντιμετώπισαν ελλείψεις εργατικού δυναμικού, ενώ βασικοί τομείς (π.χ. κατασκευές, μεταποίηση) κατέγραψαν

αυξανόμενο ποσοστό κενών θέσεων εργασίας. Τα υψηλής ποιότητας συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης που ανταποκρίνονται στις μεταβαλλόμενες ανάγκες της αγοράς εργασίας και τα στοχευμένα μέτρα αναβάθμισης των δεξιοτήτων και επανειδίκευσης είναι καίριας σημασίας για τη μείωση των ελλείψεων δεξιοτήτων και την προώθηση της ένταξης και της ανακατανομής του εργατικού δυναμικού. Προκειμένου να αποδεσμευτεί η αναξιοποίητη προσφορά εργατικού δυναμικού, τα μέτρα αυτά πρέπει να είναι προσβάσιμα, ιδίως για τα άτομα και στους τομείς και τις περιφέρειες που επηρεάζονται περισσότερο από την πράσινη μετάβαση.

(34) Υπό το πρίσμα της αξιολόγησης της Επιτροπής, το Συμβούλιο εξέτασε το πρόγραμμα σταθερότητας 2023 και η γνώμη του[22] αποτυπώνεται στη σύσταση 1 κατωτέρω.

(35) Δεδομένης της στενής διασύνδεσης των οικονομιών των κρατών μελών της ζώνης του ευρώ και της συλλογικής συνεισφοράς τους στη λειτουργία της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, το Συμβούλιο συνέστησε στα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ να λάβουν μέτρα, μεταξύ άλλων μέσω των οικείων σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, ώστε i) να διατηρήσουν τη βιωσιμότητα του χρέους και να μη στηρίξουν ευρέως τη συνολική ζήτηση το 2023, να στοχεύσουν καλύτερα τα δημοσιονομικά μέτρα που λαμβάνονται για τον μετριασμό των επιπτώσεων των υψηλών τιμών της ενέργειας και να εξετάσουν κατάλληλους τρόπους για τη σταδιακή παύση της στήριξης καθώς θα μειώνονται οι πιέσεις στις τιμές της ενέργειας· ii) να διατηρήσουν υψηλό επίπεδο δημόσιων επενδύσεων και να προωθήσουν τις ιδιωτικές επενδύσεις για τη στήριξη της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης· iii) να στηρίξουν τις μισθολογικές εξελίξεις που μετριάζουν την απώλεια της αγοραστικής δύναμης, περιορίζοντας παράλληλα τις δευτερογενείς επιδράσεις στον πληθωρισμό, να βελτιώσουν περαιτέρω τις ενεργητικές πολιτικές για την αγορά εργασίας και να αντιμετωπίσουν τις ελλείψεις δεξιοτήτων· iv) να βελτιώσουν το επιχειρηματικό περιβάλλον και να διασφαλίσουν ότι η ενεργειακή στήριξη των επιχειρήσεων είναι οικονομικά αποδοτική και προσωρινή, ότι απευθύνεται σε βιώσιμες επιχειρήσεις και ότι διατηρεί τα κίνητρα για την πράσινη μετάβαση· και v) να διαφυλάξουν τη μακροοικονομική σταθερότητα και να παρακολουθούν τους κινδύνους, συνεχίζοντας παράλληλα τις εργασίες για την ολοκλήρωση της Τραπεζικής Ένωσης. Για την Κύπρο, οι συστάσεις 1, 2, 3 και 4 συμβάλλουν στην υλοποίηση της πρώτης, της δεύτερης, της τρίτης και της τέταρτης σύστασης για τη ζώνη του ευρώ.

(36) Υπό το πρίσμα της εμπεριστατωμένης επισκόπησης της Επιτροπής και της εν λόγω αξιολόγησης, το Συμβούλιο εξέτασε το εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων 2023 και το πρόγραμμα σταθερότητας 2023. Οι συστάσεις του βάσει του άρθρου 6 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1176/2011 αποτυπώνονται κατωτέρω στη σύσταση 1. Οι πολιτικές που αναφέρονται στη σύσταση 1 συμβάλλουν στην αντιμετώπιση των ευπαθειών που συνδέονται με το ιδιωτικό, το δημόσιο και το εξωτερικό χρέος. Η σύσταση 2 συμβάλλει στην υλοποίηση της σύστασης 1. Οι πολιτικές που αναφέρονται στη σύσταση 1 συμβάλλουν τόσο στην αντιμετώπιση των ανισορροπιών όσο και στην υλοποίηση των συστάσεων για τη ζώνη του ευρώ, σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 35.

ΣΥΝΙΣΤΑ στην Κύπρο να λάβει μέτρα το 2023 και το 2024 προκειμένου:

1. Να καταργήσει σταδιακά τα ισχύοντα μέτρα στήριξης της ενέργειας έως το τέλος του 2023. Εάν νέες αυξήσεις των τιμών της ενέργειας καταστήσουν αναγκαία τη

[22] Βάσει του άρθρου 5 παράγραφος 2 και του άρθρου 9 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1466/97 του Συμβουλίου.

θέσπιση μέτρων στήριξης, να διασφαλίσει ότι τα μέτρα αυτά στοχεύουν στην προστασία των ευάλωτων νοικοκυριών και επιχειρήσεων, είναι δημοσιονομικώς ανεκτά και διατηρούν τα κίνητρα για εξοικονόμηση ενέργειας. Διατηρώντας υγιή δημοσιονομική θέση το 2024, να εξακολουθήσει τις εθνικά χρηματοδοτούμενες δημόσιες επενδύσεις και να διασφαλίσει την αποτελεσματική απορρόφηση των επιχορηγήσεων του ΜΑΑ και άλλων κονδυλίων της ΕΕ, ιδίως για την προώθηση της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης.

Να διευκολύνει τη μείωση του ιδιωτικού χρέους, μεταξύ άλλων με την εφαρμογή αποτελεσματικού πλαισίου εκποιήσεων.

Για την περίοδο μετά το 2024, να συνεχίσει να πραγματοποιεί επενδύσεις και μεταρρυθμίσεις για την επίτευξη υψηλότερης βιώσιμης ανάπτυξης και να διατηρήσει συνετή μεσοπρόθεσμη δημοσιονομική θέση.

2. Να επιταχύνει την υλοποίηση του οικείου σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, μεταξύ άλλων με τη διασφάλιση επαρκούς διοικητικής ικανότητας, και να οριστικοποιήσει ταχέως το κεφάλαιο για το REPowerEU με σκοπό την ταχεία έναρξη της υλοποίησής του. Να προχωρήσει στην ταχεία υλοποίηση των προγραμμάτων της πολιτικής συνοχής, σε στενή συμπληρωματικότητα και συνέργεια με το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας.

3. Να λάβει μέτρα για τη βελτίωση της διακυβέρνησης των κρατικών επιχειρήσεων σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα.

4. Να μειώσει την εξάρτηση από τα ορυκτά καύσιμα και να διαφοροποιήσει τον ενεργειακό εφοδιασμό. Να αξιοποιήσει καλύτερα όλο το αναξιοποίητο δυναμικό για την παραγωγή ανανεώσιμης ενέργειας, να επιταχύνει την ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας με τη χρήση κατάλληλων οικονομικών μέσων και με την υλοποίηση περαιτέρω επενδύσεων για την αναβάθμιση και τον εκσυγχρονισμό του δικτύου ηλεκτρικής ενέργειας, συμπεριλαμβανομένων των εγκαταστάσεων αποθήκευσης ενέργειας. Να επιταχύνει την ανάπτυξη των διασυνδέσεων ηλεκτρικής ενέργειας. Να επεκτείνει και να επιταχύνει τα μέτρα ενεργειακής απόδοσης, μεταξύ άλλων για την αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας, καθώς και τη μετάβαση προς βιώσιμες μεταφορές. Να εντείνει τις προσπάθειες πολιτικής που αποσκοπούν στην παροχή και την απόκτηση των δεξιοτήτων οι οποίες απαιτούνται για την πράσινη μετάβαση.

Βρυξέλλες,

Για το Συμβούλιο
Ο Πρόεδρος